

Rainer Lilla bírósági titkár,
Budapesti IV. és XV. Kerületi Bíróság

X. évfolyam | Vol. X
2016/1. szám | No. 1/2016
Tanulmány | Article
www.dieip.hu

Az igazságos és méltányos elbánás elvének sérelme a felszámolási eljárásban egy nemzetközi választottbírósági ítélet tükrében

A felszámolás eljárás célja¹, hogy a fizetése képtelen adós jogutód nélküli megszüntetése során a hitelezők törvényben meghatározott módon kielégítést nyerjenek. A csődeljárásról és felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvénybe (Csődtv.) a felszámolás céljának meghatározását beiktató törvény² indokolása szerint a törvényszöveg kifejezésre juttatja, hogy a felszámolási eljárás során – ellentétben a csődeljárással – a jogalkotó elsősorban a hitelezők érdekeit kívánja szem előtt tartani.

Ugyanakkor, a felszámolási eljárás törvényben rögzített céljával némiképp ellentétesen a Csődtv. a felszámolási eljárás során is, a felszámolási zárómérleg benyújtásáig lehetővé teszi az adós és hitelezők közötti egyezség létrehozását³, a felszámolás így nem szükségszerűen zárul az adós jogutód nélküli megszűnésével, hanem lehetőség nyílik az adós fizetése képtelenségének megszüntetésére, mely a felszámolási eljárásnak az adós fennmaradásával történő befejezését eredményezi⁴.

A hazai bírói gyakorlat a törvényi célhoz igazodva elsődlegesnek tekinti a felszámolási eljárás során az adós jogutód nélküli megszüntetését, az adós vagyonából a hitelezők kielégítését, és az egyezségkötés lehetőségét csak szubszidiárius jelleggel, a felszámolás törvényben deklarált céljának alárendelve teszi lehetővé. A felszámolási eljárások elenyésző hányada ér véget egyezséggel⁵.

A konstans bírói gyakorlat és hozzáállás átértékelése válhat szükségessé a washingtoni székhelyű Beruházási Viták Rendezésének Nemzetközi Központjának (International Centre for Settlement of Investment Disputes; továbbiakban: Választottbíróság) 2015 augusztusában hozott ítélete⁶ alapján, amelyben a Választottbíróság elmarasztalta a Magyar Államot egy magyar bíróság előtt folyamatban volt, a felszámolási egyezségi tárgyalás tartása iránti kérelemre vonatkozó döntés kapcsán.

¹ A csődeljárásról és felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény 1. § (3) bekezdése

² 1993. évi LXXXI. törvény 1. §-a

³ Csődtv. 41. § (1) bekezdése

⁴ Kúria Fpkf. VII. 30.015/2013.

⁵ Szabó Gábor Zoltán: *A gazdasági társaságok reorganizációjáról*. 16. o. In *Gazdasági és Jog*, 2013/1. szám., 16–20. o.

⁶ Az eljárás részletei:

<https://icsid.worldbank.org/apps/ICSIDWEB/cases/Pages/casedetail.aspx?CaseNo=ARB/12/9&tab=PRO>
(2015. december 31.)

Az ítélet angol nyelven az alábbi linken érhető el: *ICSID Case No. ARB/12/9 Decision on Jurisdiction and Liability*. (International Centre For Settlement Of Investment Disputes)

https://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=CasesRH&actionVal=showDoc&docId=DC6956_En&caseId=C2140 (2015. december 31.)

I. A magyar bíróság eljárása

A Választottbíróóság által megállapított tényállás szerint a portugál bejegyzésű Dan Cake S.A. társaság (továbbiakban: adós tulajdonosa) 1996-ban 86,67 %-os többségi tulajdonosává vált a magyarországi Danesita Hungaria Édesipari Kft. (továbbiakban: adós) gazdasági társaságnak.

Az adós egyik hitelezőjének kérelmére a Fővárosi Bíróság 2007-ben rendelte el főeljárásként az adós társaság felszámolását⁷. Az adós a hitelező felszámolás elrendelése iránti kérelmére nyilatkozatot nem terjesztett elő, majd a felszámolás elrendelése iránti végzéssel szemben benyújtott fellebbezése elutasításra került, miután a bíróság hiánypótlási felhívásának nem tett eleget. A fellebbezést elutasító végzést a másodfokú bíróság helybenhagyta.

A Választottbíróóság ítélete rögzíti, hogy a felszámolás elrendelésének idején az adós a felszámolási kérelmet előterjesztő társaság felé fennálló tartozását megfizette, bár ezt a bíróságnak elmulasztotta bejelenteni. Az adós a többségi tulajdonosa közreműködésével több hitelezőjével egyezséget kötött a tartozásai megfizetésére vonatkozóan, és folyamatban volt más hitelezőkkel is a megegyezés, köztük azon bankkal is, amelynek követelése jelzálogjoggal biztosított volt.

A kijelölt felszámoló 2008 februárjában árverésre hirdette meg az adós vagyontárgyait, érvényes ajánlat azonban nem érkezett.

Az adós 2008. április 10-én nyújtott be kérelmet a Fővárosi Bírósághoz egyezségi tárgyalás tartása iránt. Kérelméhez a Csódtv. 41. § (5) bekezdésében⁸ foglaltaknak megfelelően csatolta az egyezségi javaslatát, a hitelezők listáját, valamint egy, a fizetőképesség visszaállítását célzó programot. Csatolt továbbá egyes hitelezők által aláírt egyezségeket – ezekből az adós tulajdonosa a Választottbíróóság előtti eljárásban 32 egyezséget csatolt be, és előadta, hogy a hitelezők túlnyomó része aláírt egyezségi megállapodást.

A Fővárosi Bíróság a 2008. április 22-én kelt végzésével tájékoztatta az adóst, hogy álláspontja szerint a kérelem abban a formájában nem volt alkalmas az egyezségi tárgyalás összehívására, és 15 napos határidővel hiánypótlási felhívást bocsátott ki⁹. A végzés ellen fellebbezésnek nem volt helye.

Az adós a hiánypótlási végzésben foglaltakat nem teljesítette. A felszámoló 2008. május 28-án, 2008. június 17-i kezdő ajánlattételi határidővel árverésre tűzte ki az adós vagyontárgyainak, gyárának eladását. Az adós vagyontárgyai 370.000.000,- Ft + Áfa összegért értékesítésre kerültek.

II. A Választottbíróóság eljárása

Az adós tulajdonosa 2012 márciusában nyújtott be keresetet a Magyar Állammal, mint alperessel szemben a Választottbíróósághoz, amely előtt az érdemi eljárás – a joghatóság vizsgálatát, valamint az eljáró bírák kijelölését követően – 2013 januárjában indult meg.

A Választottbíróóság joghatósága az 1987. évi 27. törvényerejű rendelettel kihirdetett, az Államok és más államok természetes és jogi személyei közötti beruházási viták rendezéséről szóló, Washingtonban, 1965. március 18-án kelt Egyezményen alapul. Az alperes Magyar Állam a Választottbíróóság joghatóságát az eljárásban nem vitatta.

Az adós tulajdonosa szerint az alperes – a Fővárosi Bíróság és a felszámoló eljárásával – megsértette az 1999. évi XXII. törvénnyel kihirdetett, a Magyar Köztársaság Kormánya és a

⁷ Fővárosi Bíróság 25.Fpk.01-06-004545/20.

⁸ A Csódtv. 41. § (5) bekezdése alapján a bíróság az adós kérelmére, a kérelem beérkezését követően 60 napon belül egyezségi tárgyalást tart, melyre az adóst, a felszámolót és az egyezség megkötésére jogosult hitelezőket idézi a fizetőképesség helyreállítására alkalmas program és az egyezségi javaslat, valamint a hitelezők felsorolásának kézbesítésével.

⁹ A hiánypótlási felhívás, valamint a Választottbíróóság azzal kapcsolatos megállapításai részletesen a III.1. pont alatt kerülnek elemzésre.

De iurisprudencia et iure publico

Portugál Köztársaság Kormánya között a beruházások kölcsönös elősegítéséről és védelméről Budapesten, 1992. február 28-án aláírt megállapodás (Beruházási Megállapodás) 3.1., 5.1., 3.2. és 5.2. pontjait. A felperes ennek következtében 47.869.000 euró összegű kárt szenvedett, így ennek megtérítésére kérte az alperest kötelezni, kérte továbbá az alperes kötelezését ezen összegnek a Választottbíróóság által megállapítandó mértékű kamatai megfizetésére, valamint valamennyi költségének megfizetésére.

A Beruházási Megállapodás hivatkozott szakaszai, amelyeket a Magyar Állam a felperes keresete szerint megsértett:

3. Cikk 1. A Szerződő Felek kölcsönösen a legkedvezőbb elbánásban részesítik a másik Szerződő Fél beruházóit a beruházási tervek kidolgozásában és végrehajtásában; az elbánás minden esetben igazságos és méltányos, és megfelel a nemzetközi jog elveinek.

3. Cikk. 2. A Szerződő Felek tartózkodnak minden olyan indokolatlan vagy megkülönböztető intézkedéstől, amely a másik Szerződő Fél beruházói által a területén megvalósított beruházások használatát, élvezetét, igazgatását, a beruházások feletti rendelkezést és azok felszámolását érintené.

5. Cikk 1. Az egyik Szerződő Fél beruházói által a másik Szerződő Fél területén megvalósított beruházások teljes védelmet és biztonságot élveznek.

5. Cikk 2. Egyik Szerződő Fél sem államosíthatja, sajátíthatja ki vagy hozhat bármilyen más olyan intézkedést, amely közvetlenül vagy közvetve megfosztja a másik Szerződő Fél beruházóit a beruházásaikból származó jogoktól, kivéve, ha az alábbi feltételek együttesen fennállnak:

- a) az intézkedés közérdeket szolgál és megfelelő törvényes eljárás keretében történik;
- b) nem megkülönböztető és nem ellentétes olyan kötelezettséggel, amelyet az előbbi Szerződő Fél elvállalt;
- c) méltányos kártalanítás fizetésére kerül sor.

A felperes keresetben közölt álláspontja szerint az adós felszámolására a Fővárosi Bíróság és a felszámoló felháborító mulasztásai és döntései miatt kerülhetett sor, miután egyáltalán nem voltak érdekelték az adós rekonstrukciójában, illetve a befektetések megőrzésében.

A felperes szerint a felszámolás elrendelésnek időpontjában az adós képes volt arra, hogy nyereséges vállalkozássá váljon, és aláírt vagy aláírni készült több szerződést, amely alapján görög, román, dániai, német és olasz stratégiai partnereknek szállíthatta volna a termékeit. Az eljárás során a felperes tanúvallomásokkal igazolta, hogy más gazdasági társaságokkal is olyan tárgyalások voltak folyamatban, amely az adós vagyonának növelését célozták, valamint hivatkozott arra, hogy 2008 áprilisának elejére a hitelezők többsége már hozzájárult az egyezség megkötéséhez, és erre az időszakra már több hitelezővel volt megállapodás, mint amennyivel a Csődtv. rendelkezései alapján az egyezségi tárgyaláson meg kell állapodni.

Az alperes a kereset elutasítását, valamint a felperesnek a költségeiben való marasztalását kérte. Álláspontja szerint a felszámolási eljárásra vonatkozó szabályozás célja Magyarországon is a hitelezők, nem pedig az adósok érdekeinek védelme.

III. A Választottbíróóság ítélete

A Választottbíróóság a Beruházási Megállapodás 1.b.) pontjára hivatkozással¹⁰ megállapította, hogy nem kétséges, hogy az adós tulajdonosa közvetlen beruházást eszközölt Magyarországra, így az

¹⁰ A Beruházási Megállapodás 1. cikk b) pontja szerint a Megállapodás szempontjából a „beruházás” kifejezés magában foglal mindenfajta vagyoni értéket és jogot, amelyek közvetlen beruházásokkal kapcsolatosak, és amelyek

adós felszámolása érinti az adós tulajdonosának beruházását, aminek következtében az adós tulajdonosának joga van a Beruházási Megállapodás alapján az ezzel kapcsolatos védelemre.

III.1. A hiánypótlási végzés részletes elemzése

Amint az bemutatásra került, a Fővárosi Bíróság az adós egyezségi tárgyalás tartása iránti kérelme tekintetében hiánypótlási végzést bocsátott ki. A Választottbírói ítélet arra jutott, hogy a felperes keresete alapján a Fővárosi Bíróság 2008. április 22-én kelt, hiánypótlásra felhívó végzésében foglaltakat, valamint a felszámoló eljárását kell vizsgálat tárgyává tennie abból a szempontból, hogy azok megsértették-e a Beruházási Megállapodás hivatkozott rendelkezéseit.

A Választottbírói ítélet megállapítása szerint a Fővárosi Bíróság a 2008. április 22-én kelt 25.Fpk.01-06-004545/27. számú végzésével, 15 napos határidővel az alábbi hiányok pótlására hívta fel az adóst:

III.1.1. A külföldi tulajdonos három hónapnál nemrégebbi cégkivonatának csatolása

A Választottbírói ítélet álláspontja szerint nem érthető, hogy milyen okból lenne szükség a tag képviselőjének képviseleti joga igazolására ennyi idővel az egyezségi tárgyalást megelőzően, ez az indok a tárgyalás kitűzésének elhalasztására „a józan ésszel ellentétes”.¹¹

III.1.2. A fedezet rendelkezésre állása

A Fővárosi Bíróság a hiánypótló végzésében tájékoztatta az adóst, hogy a Csődtv. 57. § a) és c) pontjaiban felsorolt követelések jogosultjai az egyezségi tárgyalásban nem vehetnek részt, mert az ilyen privilegizált követeléseket folyamatosan, felmerülésükkor ki kell, ki kellett volna fizetni. A bíróság előírta továbbá az egyezségi javaslatban vállalt fizetési kötelezettség fedezetének igazolását, azaz 15 napos határidő biztosításával felhívta az adóst annak igazolására, hogy a hitelezők kielégítéséhez szükséges fedezet az adós bankszámláján, vagy a hitelezők által elfogadott, kizárólag az egyezségi tárgyalást jóváhagyó végzés jogerejétől, mint kifizetési feltételtől függő letétben rendelkezésre áll.

A Választottbírói ítélet ezzel kapcsolatban megállapította, hogy az a) és c) kategóriákba sorolt hitelezőkkel kapcsolatos bírósági felhívás teljesítésére a 15 napos határidő szinte lehetetlen, továbbá kiemelte, hogy ezt a Csődtv. nem említi az egyezségi tárgyalás tartásának előfeltételként, mint ahogy a fedezet igazolását sem – erre figyelemmel indokolatlannak látta annak megkövetelését, hogy a fedezet igazolásának már az egyezségi tárgyalás kitűzésekor rendelkezésre kene állnia.

megfelelnek azon Szerződő Fél törvényeinek, amelynek területén a beruházás megvalósul, nevezetesen a következők:

- ingó vagy ingatlan dolgok tulajdona, valamint bármilyen más dologi jog,
- részesedésekből, részvényekből, kötvényekből és bármely más társasági részesedésből származó jogok, valamint az érdekeltség bármely más fajtája,
- pénzre szóló követelések vagy szolgáltatásokhoz fűződő jog, vagy bármely más gazdasági értékkel bíró szolgáltatás,
- szerzői jogok, ipari tulajdonjogok, műszaki eljárások, szabadalmak, védjegyek, kereskedelmi nevek és „know-how”,
- közjogi koncessziók, beleértve a természeti kincsek kutatására, feltárására és kiaknázására vonatkozó koncessziókat,
- a fentebb említettekkel egyenértékű bármilyen más vagyoni érték vagy jog.

¹¹ „Postponing the convening of the composition hearing as a result of such a requirement, in the Tribunal’s view, defeats common sense.”

De iurisprudencia et iure publico

III.1.3. Előzetesen aláírt adósi és hitelezői szándéknyilatkozat

A szándéknyilatkozatok csatolását a bíróság arra hivatkozással írta elő, hogy abból valószínűsíthető az egyezségkötéshez szükséges hitelezői arány megléte.

A Választottbíróóság álláspontja szerint ez azt jelenti, hogy ha a bíróság az iratok becsatolása után úgy ítéli meg, hogy az egyezség létrejötte nem valószínűsíthető, akkor elutasítja az egyezségi tárgyalás tartása iránti kérelmet – azonban ha a jogalkotónak az lett volna a szándéka, hogy a bíróságnak jogot biztosítson arra, hogy valószínűségi alapon határozzon az egyezségi tárgyalás kitűzéséről, akkor a törvény ezt kifejezetten kimondaná. Ezzel ellentétesen azonban törvény úgy szól¹², hogy a bírónak arra irányuló kérelem esetén ki kell tűznie az egyezségi tárgyalás időpontját. A Választottbíróóság az ítéletében hivatkozott arra, hogy a kitűzés és a tárgyalás közötti időszak az, ami felhasználható egyes hitelezők meggyőzésére, valamint arra, hogy az egyezségi tárgyalás nem a korábban aláírt hozzájárulások összegyűjtését jelenti, hanem egyezkedések lefolytatását az egyezségi tárgyaláson, így a Választottbíróóság szerint ez a feltétel idő előtti volt.

III.1.4. Bankgarancia

A Fővárosi Bíróság a hiánypótlásra felhívó végzésében arról tájékoztatta az adóst, hogy az egyezségkötés nem függhet feltételektől, csupán bírósági jóváhagyástól, így a bíróság az egyezségkötéshez csak abban az esetben járulhat hozzá, és az felel meg a hitelezői érdekeknek, ha annak végrehajthatósága csupán a jogerősítéstől függ, bizonytalan bankgarancia, mint feltétel kikötéséhez a bíróság nem járul hozzá.

A Választottbíróóság elemezte a Csódtv. 44. § (1) bekezdésében¹³ foglaltakat, és megállapította, hogy az adós esetében egy pénzügyi intézet volt az a b) kategóriás hitelező, akinek a követelése jelzálogjoggal biztosított, és aki támogatta az egyezséget – bár tény, hogy nem került olyan dokumentum becsatolásra, amely az egyezséget rögzítette volna. A pénzügyi intézet viszont a 2008. március 20-án kelt és a felszámolóknak megküldött levelében rögzítette, hogy támogatja az adóssal kötendő felszámolási egyezséget, és kérte az adós vagyontárgyaira vonatkozó árverés elhalasztását, továbbá, a 2008. május 9-én kelt levele alapján a bíróság 2008. április 22-i, hiánypótlásra felhívó végzése után is az egyezséget támogatta.

A pénzügyi intézet kikötése az volt, hogy csak a bíróság jóváhagyását követően írja alá az egyezségi megállapodást, és azt követően törölteti az adós vagyontárgyain fennálló zálogjogát. A Választottbíróóság ítéletének megállapítása szerint a Fővárosi Bíróság nem értette meg az adós, illetve az adós tulajdonosa és a pénzügyi intézet közötti egyezségi megállapodás természetét, miután a bankgarancia nem volt a megállapodás feltétele, még kevésbé az egyezségi tárgyalás feltétele.

III.1.5. Az egyezség megkötésére jogosultak köre

A Fővárosi Bíróság megállapítása szerint a hitelt nyújtó bank és az adós tulajdonos tagja nem vehet részt az egyezségi megállapodásban, az egyezséget csak az eljárásban félként részt vevő személyek köthetik.

A Választottbíróóság szerint ez a megállapítás „*több, mint meglepő*”, miután az adós tulajdonosa maga is hitelezője az adósnak, és jogszabály szerint nincs kizárva a hitelezők köréből.

¹² Csódtv. 41. § (5) bekezdése: a bíróság az adós kérelmére ... egyezségi tárgyalást tart.

¹³ Csódtv. 44. § (1) bekezdése: egyezsége akkor kerülhet sor, ha azt az egyezség megkötésére jogosult hitelezők szavazatának legalább a fele minden csoportban [57. § (1) bekezdés b), d), e), f), g) és h) pontja, továbbá - követelésük kiegyenlítéséig - a 49/D. § (1)-(3) bekezdése szerinti hitelezők] támogatja, feltéve, hogy ezeknek a hitelezőknek a követelése az egyezség megkötésére jogosultak összes követelésének a kétharmad részét kiteszi.

Önmagában az a megállapítás, hogy az adós tulajdonosa nem vehet részt az egyezségi tárgyaláson, már „*úgy tekinthető, mint a külföldi beruházás késajátítása*”.

III.1.6. Elbírálás alatt levő hitelezői igény és kifogás

A Fővárosi Bíróság azt is kiemelte a hiánypótlásra felhívó végzésében, hogy az egyezségi tárgyaláskor nem lehet folyamatban vitatott hitelezői igény vagy kifogás elbírálására irányuló eljárás.

Az adós tulajdonosának a kérelem benyújtásakor két kifogás elbírálására irányuló eljárása volt folyamatban, miután egyrészt kifogásolta a hitelezői igénye elkésztettségének minősítését, másrészt pedig kifogásolta, hogy a felszámoló jogellenesen rendelkezett az első árverésről, és kérte annak megsemmisítését.

A Választottbíróóság szerint *kizárt, hogy a bíróság azon az alapon tagadja meg az egyezségi tárgyalás kitűzését, hogy hitelezői igény és kifogás tárgyában eljárás van folyamatban*. Ezek elbírálása nem képezi előfeltételét az egyezségi tárgyalás kitűzésének, az az egyezség megkötésének az előfeltétele. A bíróságnak az egyezségi tárgyalásról nem kell értesítenie a vitatott követeléssel rendelkező hitelezőket, mert ők nem jogosultak egyezséget kötni, hanem az egyezségi tárgyalást kell felfüggeszteni a jogerős döntésig.

Rögzítette továbbá a Választottbíróóság, hogy a hiánypótló végzés meghozatalakor világos volt, hogy ezek a függőben lévő kérelmek nem képezik akadályát az egyezségi megállapodásnak, azok az egyezségi megállapodással automatikusan megszűntek volna. Továbbá, az adós tulajdonosának az első árverés megsemmisítésére vonatkozó kérelme ebben az időszakban már tárgytalan volt, miután az árverésre a 2008. március 21-i határidőig érvényes ajánlat nem érkezett, és a bíróság 2008. május 27-én ennek megfelelően is döntött annak rögzítésével, hogy az árverés sikertelen volt, ezért a bíróságnak nem kellett e körben határozni – ez viszont már a hiánypótlási végzés kiadása idején is nyilvánvaló volt, és felesleges volt a döntés meghozatalát a hiánypótlási végzés kibocsátását követő időszakra halasztani. Az adós tulajdonosától viszont a kifogása visszavonása nem volt elvárható, miután nem lehetett biztos abban, hogy kitűzésre kerül az egyezségi tárgyalás.

III.1.7. A hiánypótlásra felhívó végzéssel kapcsolatos további megállapítások

A Fővárosi Bíróság a végzésében rögzítette és részletezte a felszámolónak a vagyontárgyak értékesítésével kapcsolatos kötelezettségeit, és a végzést a felszámoló részére is megküldte.

A Választottbíróóság kiemelte, hogy a végzés ezen rendelkezése „*legalábbis meglepő*”, és ezen rendelkezés *következménye lett az, hogy a felszámoló késedelem nélkül meghirdette az adós vagyonára a második árverést*. Rögzítette azt is, hogy nem fogadható el a felszámoló érvelése a második árverés kitűzésére vonatkozóan, így egyrészt az sem, hogy a felszámoló az árverést 2008 május közepén azért tűzte volna ki, mert az adós nem teljesítette a hiánypótlásban foglaltakat (adós a hiánypótlásra felhívó végzést 2008. május 5-én vette át, így ekkor a 15 napos határideje a teljesítésre még nem járt le), másrészt pedig az sem, hogy a felszámolót a pénzügyintézmény arról tájékoztatta volna, hogy nem jött létre a megegyezés (miután a pénzügyintézmény 2008. május 9-én kelt levelében úgy nyilatkozott, hogy hajlandó megegyezni).

A Választottbíróóság szerint inkább az a valószínű indok, hogy a felszámoló tudomásul vette, hogy nem fog sor kerülni egyezségi tárgyalásra, és *úgy értette a bíróság végzését, hogy az egy felhívás az árverés folytatására*.

Érdeemes megemlíteni, hogy a Választottbíróóság a Fővárosi Bíróság hiánypótló végzését úgy értékelte, hogy azzal az adós egyezségi tárgyalás tartása iránti kérelme elutasításra került¹⁴, és így kifogásolta, hogy a végzés ellen nem volt helye fellebbezésnek. A magyar bírói gyakorlat is egyezően foglal állást arról, hogy az egyezségi tárgyalás tartása iránti kérelmet elutasító végzéssel szemben fellebbezésnek van helye¹⁵, viszont a hiánypótlásra felhívó végzés ellen fellebbezés lehetősége nem biztosított, abban az esetben sem, amennyiben – a Választottbíróóság megállapításai szerint – abban szükségtelen és teljesíthetetlen követelmények kerülnek előírásra.

III.2. Az elmarasztalás indokai

Az ítélet szerint az egyezségi tárgyalás összehívása két okból is lényeges volt: egyrészt, mert az adós társaság gyára ebben az időszakban csak korlátozottan működött, miután a felszámoló a munkavállalók felmondása mellett döntött, másrészt pedig, mert egyezségi tárgyalás hiányában a felszámoló köteles az adós vagyontárgyainak értékesítése iránt intézkedni, viszont, ha egyezségi tárgyalás összehívásra kerül, akkor a felszámoló ezen időszak alatt nem intézkedhet a vagyon eladásáról.

A Választottbíróóság megállapítása szerint a felszámolási eljárásban – a csődeljárástól eltérően – az adós gazdasági társaság *egyetlen lehetősége annak elkerülésére, hogy a vagyona értékesítésre kerüljön az, ha megegyezik a hitelezőkkel*. A kijelölt felszámoló köteles az adós vagyontárgyait a felszámolási végzés közzétételétől számított 120 napon belül értékesíteni, kivéve, ha egy ilyen egyezség létrejön az adós és a hitelezők között, és a vagyontárgyak eladásának elhalasztásáról döntenek. Megállapította a Választottbíróóság, hogy nincs hierarchikus sorrend az egyezségi tárgyalás és a vagyontárgyak értékesítése között, valamint, hogy bár az egyezségi tárgyaláson nem feltétlenül kerül sor egyezség megkötésére, ezzel együtt az adósnak – feltéve, hogy a törvényben előírt vagy szükségesnek ítélt dokumentumokat becsatolja – *joga van arra, hogy az egyezségi tárgyalás legalább összehívásra kerüljön*.

A Választottbíróóság a Csődtv. 41. § (5) bekezdésére hivatkozással rögzítette, hogy három okiratot kell benyújtani az egyezségi tárgyalás tartása iránti kérelemhez mellékelve: a fizetőképesség helyreállítására alkalmas programot, az egyezségi javaslatot, valamint a hitelezők listáját. Az ítélet szerint *az adós nem vitatottan mellékelte a kérelméhez mindazon okiratokat, amelyeket a Csődtv. előír*. Ennek ellenére a Fővárosi Bíróság a hiánypótlásra felhívó végzésével azt rögzítette, hogy az adós kérelme ebben a formában nem alkalmas az egyezségi tárgyalás tartására, és további iratok csatolására kötelezte az adóst, amelyeket a jogszabály nem írt elő, és nyilvánvalóan szükségtelenek is voltak.

Kiemelte a Választottbíróóság, hogy az egyezségi tárgyalás összehívásának nem előfeltétele az, hogy az összehívásra vonatkozó kérelemmel együtt becsatolásra kerüljenek már létrejött egyezségek, ilyen egyezség csak az egyezségi tárgyaláson kell, hogy létrejöjjön. Hivatkozott a Csődtv. magyarázatára, amely alapján „A bíróságnak a minimális követelményeknek megfelelő egyezségi ajánlat, és fizetőképesség helyreállítására alkalmas program megléte esetén a tárgyalás kitűzéséről gondoskodnia kell”, és hogy lényeges, hogy az egyezségi tárgyalásra mindenképp a törvényben rögzített 60 napos határidőn belül sor kerüljön.

A Választottbíróóság megállapította továbbá, hogy az eljárás ezen szakaszában nem szükséges azt vizsgálnia, hogy az adós milyen jövőbeni kereskedelmi sikerekre tehetett volna szert.

¹⁴ „On 22 April 2008, the Metropolitan Court of Budapest declined to convene a composition hearing. It considered that Danesita's request in its current form was not suitable to be served on the creditors and to convene a composition hearing, and ordered Danesita to make several supplementary filings”.

¹⁵ Kúria Fpkf. VII. 30.015/2013.

De iurisprudencia et iure publico

III.3. Az ítélet érdeme

A Választottbíróóság az ARB612/9. számú ítéletében a kereset *jogalapjában, a felelősség kérdésében* döntött, és megállapította, hogy az alperes *Magyar Állam megsértette az igazságos és méltányos elbánás elvét*, miután bármekkora is lett volna az egyezség létrejöttének esélye, ezt az esélyt tönkretette azzal a döntésével, hogy megtagadta az egyezségi tárgyalás kitűzését 60 napon belül, ahogy a jogszabály előírja, így megfosztotta az adóst attól az esélytől, hogy elkerülje vagyonának értékesítését és jogi személyiségének elvesztését. Az ítélet szerint a Fővárosi Bíróság hiánypótló végzése durván sérti a Csődtv. rendelkezéseit, szándékoltan feltételekhez köti az egyezségi tárgyalások tartását - *olyan feltételekhez, amelyek mindegyike szükségtelen volt*, kettő közülük egyenesen sértette az adós tulajdonosának hitelezői jogait, és legalább egyet lehetetlen volt teljesíteni ésszerű időn belül.

Az adósnak *jogában állt egyezségi tárgyalás tartását kérni, a jogszabályi feltételeknek eleget tett*, azonban a bíróság hét jogellenes akadályt támasztott, amik szükségtelenek is voltak, és ezzel együtt figyelmeztette a felszámolót az adós vagyonának értékesítésére vonatkozó kötelezettségére, ami csalhatatlan jele annak, hogy a bíróság nem akart – akármilyen okból is - jogszabályi kötelezettségének eleget tenni. A Választottbíróóság ítélete szerint így a Fővárosi Bíróság *megtagadta az igazságszolgáltatást*, eljárásával egyértelműen jogsértést valósított meg azáltal, hogy a portugál befektetőkkel szemben *nem alkalmazott igazságos és méltányos elbánást*¹⁶. A Magyar Állam megszegte továbbá azt a kötelezettségét, hogy tartózkodjon minden olyan indokolatlan vagy megkülönböztető intézkedéstől, amely a beruházás használatát, élvezetét, igazgatását, a beruházások feletti rendelkezését és azok felszámolását érinti.

Érdemes kiemelni, hogy a Választottbíróóság megállapítása szerint a felszámoló eljárása nem sértett nemzetközi jogi normákat. Ami jogsértő volt, az a bíróság határozata, megsértve a magyar jogot azzal, hogy megtagadta az egyezségi tárgyalás kitűzését, amely arra szolgált volna, hogy megakadályozza az üzem értékesítését. A felszámoló ebben az elutasításban nem vett részt, viszont ettől kezdve *a felszámoló, aki nem kérdőjelezheti meg ezt a határozatot, nem mentesült az adós vagyontárgyainak értékesítésére vonatkozó kötelezettségétől*.

A felperes kártérítés iránti keresete 47.869.000 euró, valamint ennek járulékaik megfizetésére kötelezésre irányul. A jelen ítélet a kereset jogalapjára vonatkozik, az okozati összefüggés, valamint kártérítés összecszerúsége tekintetében a Választottbíróóság ítélete 2017 márciusára várható.

IV. A Választottbíróóság ítéletének relevanciája

A Választottbíróóság ítéletének a konkrét ügybeli elmarasztaláson túlmutató jelentősége, hogy a beruházás fogalmának a Beruházási Megállapodásban rögzített meghatározásából, valamint Magyarországnak a washingtoni Egyezményhez való csatlakozásából következően más, külföldi tulajdonost is érintő felszámolási ügyben hozott hazai bírósági határozat is megtámadásra kerülhet a Választottbíróóság előtt.

Ennek okán hangsúlyozandó, hogy a Cstv. 41. § (1) bekezdése alapján a felszámolást elrendelő végzés közzétételét követő 40 nap eltelte után, a felszámolási zárómérleg benyújtásáig a hitelezők és az adós között bármikor helye van egyezségnek. A törvény ez alól egy esetben szabályoz kivételt: a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 116. § (5) bekezdése értelmében, ha a kényszer-végelszámolás során felszámolási eljárást kell kezdeményezni, a felszámolás során egyezségkötésnek nincs helye és a felszámolási

¹⁶ A Választottbíróóság ítéletének megfogalmazása szerint „a Fővárosi Törvényszék határozata sokkoló a bírói megfelelőség szempontjából” („*The decision of the Metropolitan Court of Budapest does shock a sense of juridical propriety*”).

De iurisprudencia et iure publico

eljárás az adós cég teljesítésére tekintettel nem szüntethető meg. Minden egyéb esetben viszont az adós a fizetőképessége helyreállítására alkalmas program, a hitelezők listája és az általa kidolgozott egyezségi javaslat egyidejű előterjesztésével jogosult egyezségi tárgyalás tartását kérni, amit a bíróság *köteles kitűzni*. Az adós rendelkezési joga e körben fennmarad, azaz ilyen esetben nem érvényesül a főszabály¹⁷, vagyis hogy a felszámolás kezdő időpontjától a gazdálkodó szervezet vagyonával kapcsolatos jognyilatkozatot csak a felszámoló tehet.

Az adósnak a Csódtv. 41. § (2) és (4) bekezdésében meghatározott okiratokat csatolnia kell a kérelméhez, és ezek, valamint a képviseleti jog igazolására alkalmas meghatalmazás hiánya esetén a bíróság hiánypótlásra hívhatja fel az adóst. Viszont ezen minimum-követelmények teljesítése esetén, a Választottbíróóság ítéletéből levonható tanulság alapján a bíróság nem vizsgálhatja egyéb, az egyezségkötés sikerességére utaló körülmények fennállását, továbbá, egyes adatok és dokumentumok rendelkezésre állását csak az egyezségi tárgyalás időpontjában, nem pedig annak kitűzésekor várhatja el. Így egyes okiratok esetében a kitűzés és a tárgyalás között eltelt időszak szolgál arra, hogy azok beszerzésre, kiállításra kerüljenek, különösen abban az esetben, ha az adós még folytat gazdasági tevékenységet, mivel ilyenkor a korábban csatolt okiratok elavulttá vagy meghaladottá válhatnak.

Mindezek alapján nem elvárható, hogy a megkötendő egyezség végrehajtásához szükséges fedezet előzetesen rendelkezésre álljon, miután a fizetőképesség helyreállítására alkalmas program az adós által kidolgozott üzleti terv, amely célja éppen a hitelezői követelések kiegyenlítésére szolgáló fedezet megteremtése. Jogszabályi rendelkezés hiányában nem követelhető meg, hogy az egyezségi tárgyalás kitűzésekor rendelkezésre álljon az adós tulajdonosának cégkivonata, szándéknyilatkozatok, bankgarancia vagy végleges megállapodások, így a hitelezők és az adós közötti megegyezés létrejötte sem lehet előfeltétele az egyezségi tárgyalás kitűzésének. A részletes reorganizációs tervnek is az egyezségi tárgyaláson kell rendelkezésre állnia, miután a fizetőképesség helyreállítására alkalmas programot és az egyezségi javaslatot a felszámolás időszaka alatt vezetett könyvviteli nyilvántartások adataival kell megalapozni¹⁸, amelyre vonatkozóan a felszámoló szolgáltathat adatot.

A magyar bírói gyakorlat lényegében a Választottbíróóság álláspontjával egyezően rögzíti, hogy a vitatott igények elbírálása nem előkérdése az egyezségi tárgyalás kitűzésének, mert a bíróságnak az egyezség megkötésére jogosult hitelezőket kell idéznie a tárgyalásra, egyezség megkötésére pedig az a hitelező jogosult, akinek a követelése a felszámoló által nem vitatott, és nem tartozik az 57. § (1) bekezdés a) illetve c) pontjának hatálya alá.¹⁹ Helytálló a Fővárosi Bíróság hiánypótlásra felhívó végzésben foglalt azon tájékoztatás, amely szerint „a *következetesen kialakult bírói gyakorlat szerint az egyezségkötés pillanatában nem lehet folyamatban vitatott hitelezői igény és kifogás elbírálására irányuló eljárás*”, azonban az ilyen jellegű eljárás folyamatban léte csak az egyezség megkötésének, nem pedig az egyezségi tárgyalás kitűzésének képezi akadályát.

Az adós egyezségi tárgyalás tartása iránti kérelmének teljesítéséről való döntést nemcsak az nem befolyásolhatja, hogy az egyezség megkötésére előreláthatólag sor kerül-e, hanem az sem értékelhető az adós hátrányára, hogyha korábban a felszámolási eljárásban érdektelennek mutatkozott a fizetőképessége helyreállításában, vagy, hogy nem kért csódvédelmet. Mint említésre került, adós az ismertetett ügyben a hitelező felszámolás elrendelése iránti kérelmére nyilatkozatot nem terjesztett elő, majd a fellebbezése tekintetében a bíróság hiánypótlási felhívásának nem tett eleget. Mindez azonban nem vonhatja el adós azon jogát, hogy egyezségi tárgyaláson kísérelje meg a hitelezőkkel való megegyezést. Figyelembe veendő továbbá, hogy az

¹⁷ A Csódtv. 34. § (2) bekezdése alapján a felszámolás kezdő időpontjától a gazdálkodó szervezet vagyonával kapcsolatos jognyilatkozatot csak a felszámoló tehet.

¹⁸ A felszámolás számviteli feladatairól szóló 225/2000 (XII.19.) Korm. rendelet 4. § (9) bekezdése

¹⁹ ÍH 2007.138, Fővárosi Ítéletábla 12. Fpkf. 44.242/2006/3

De iurisprudencia et iure publico

egyezség adott esetben a hitelezők érdekeit is szolgálhatja, miután előfordulhat, hogy a követelésük az egyezés folytán nagyobb arányban térül meg²⁰.

Az ismertetett eljárás során az alperes álláspontja az volt, hogy a felszámolási eljárásra vonatkozó jogi szabályozás célja minden országban, így Magyarországon is az, hogy a hitelezők érdekeit védje, nem pedig az adósét, aminek következtében a hitelezők érdekei nem sérülhetnek amiatt a célkitűzés miatt, hogy biztosításra kerüljön az adós társaság gazdasági tevékenységének folytatása. Az érvelés szerint egyezségi tárgyalás tartása iránti kérelem elutasítása csak abban az esetben nem indokolt, ha az adós egyezségi javaslata megfelel mind az adós, mind a hitelezők érdekeinek.

Ugyanakkor, a jelen ügyben a magyar bíróság nem jutott el oda, hogy az adós egyezségi ajánlata tekintetében a hitelezők érdekeinek való megfelelést vizsgálja, miután az egyezségi tárgyalás kitűzéséhez szükségtelen, és jogszabály által elő nem írt feltételekhez kötötte az egyezségi tárgyalás tartását.

A Választottbírói helyesen állapította meg az ítéletben, hogy a magyar szabályozás nem állít fel hierarchikus sorrendet az egyezségi tárgyalás tartása és a vagyontárgyak kielégítése között. Így elméletben előfordulhat az az eset, hogy miközben a bíróság eleget tesz a jogszabályban előírt kötelezettségének, és a kérelem beérkezésétől számított 60 napon egyezségi tárgyalást tart, egyidejűleg a felszámoló is eleget tesz a jogszabályban előírt kötelezettségének, és értékesíti az adós vagyontárgyait. A párhuzamosan, de egymással ellentétesen zajló eljárásoknak a megakadályozása érdekében megfontolandó a jogalkotó részéről annak szabályozása, hogy egyezségi tárgyalás kitűzése esetén, annak lezárásáig a vagyontárgyak értékesítése iránt a felszámoló ne intézkedhessen.

²⁰ Darai Péter: *A felszámolási egyezés a hatályos csődtörvény alapján*. 16. o. In *Gazdaság és Jog*, 2011/6, 13-18. o.